

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

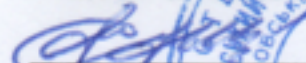
ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДДТУ

від « 27 » червня 2024 року

протокол № 7

Голова вченої ради

 Віталій ГУЛЯЄВ

« 27 » червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

зі спеціальності 101 Екологія

за освітньо-професійною програмою «Екологія»

Кам'янське, 2024

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпровським державним технічним університетом у відповідності до ОПІ за спеціальністю 101 «Екологія» галузі знань 10 Природничі науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджено Вченою радою ДДТУ (протокол № 6 від 30.05.2024р.)

ВРАХОВАНО:

Стандарт вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом МОН України № 1066 від 04.10.2018р.

РОЗРОБНИК РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ:

Наталія НЕПОШИВАЙЛЕНКО, кандидат технічних наук, доцент

ГАРАНТ ОПІ «ЕКОЛОГІЯ»

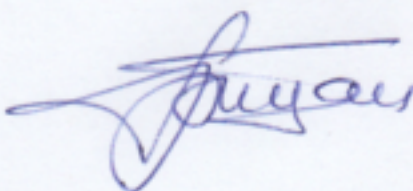
06.06.2024р.

Наталія НЕПОШИВАЙЛЕНКО

Робоча програма навчальної дисципліни ухвалена на засіданні кафедри екології та охорони навколишнього середовища протокол № 10 від 11.06.2024р.

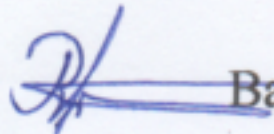
Завідувач кафедри

Юрій ГРИЦАН

Ухвалено науково-методичною комісією металургійного факультету протокол № 7 від 13.06.2024р.

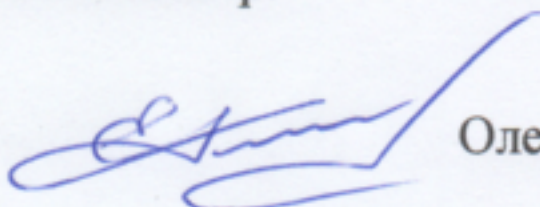
Голова НМК металургійного факультету

Валерій ПЕРЕМІТЬКО

Ухвалено науково-методичною радою Дніпровського державного технічного університету протокол № 6 від 20.06.2024р.

Заступник голови НМР ДДТУ

Олена ГЛУЩЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 10 «Природничі науки» Спеціальність 101 «Екологія» Назва освітньої програми «Екологія» Освітній ступінь магістр	Вибіркова навчальна дисципліна	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки</i>	
		1-й	1-й
Змістових модулів – 2		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 150		<i>Лекції</i>	
		16 год.	4 год.
Тижневих годин для очної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 7,4.		<i>Практичні заняття</i>	
		16 год.	4 год.
		<i>Лабораторні заняття</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		118 год.	142 год.
		<i>Індивідуальні завдання</i>	
		-	-
		<i>Вид контролю</i>	
		залік	залік

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить

для очної форми навчання – 1 : 3,7;

для заочної форми навчання – 1 : 17,8.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни. Перелік компетентностей та програмних результатів навчання

Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів теоретичних знань сучасних концептуальних положень про екологічний аудит та практичних прийомів його проведення.

Завданнями дисципліни є оволодіння практичними навичками складання інформаційних запитів на формування завдання проведення екоаудиту та

розробки звітів про екоаудит для розв'язання прикладних задач з оцінки екологічних ризиків та потенційного впливу промислової і господарської діяльності на довкілля з урахуванням сучасних норм та міжнародних стандартів у сфері охорони навколишнього середовища.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня мають засвоїти наступні **компетентності**:

ЗК 4. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 7. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

ФК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 7. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

ФК 9. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

ФК 10. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

ФК 12. Обізнаність сучасних норм в сфері охорони навколишнього середовища, міжнародних стандартів серії ISO 14000 та стандартів EMAS. Здатність їх застосовувати під час екологічного аудиту та запровадження до системи екологічного менеджменту підприємства.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПРН 5. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПРН 13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПРН 15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 19. Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.

ПРН 20. Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

ПРН 22. Володіти основами та критично оцінювати сучасні норми в сфері охорони навколишнього середовища, міжнародні стандарти серії ISO 14000 та EMAS для їх застосування в природоохоронній діяльності. Знати та вміти застосовувати основні принципи та підходи корпоративного екологічного менеджменту та екологічного аудиту.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ

Тема 1. Загальні положення про екологічний аудит [1 – 3, 5]

Визначення екологічного аудиту. Завдання екологічного аудиту. Перелік об'єктів та суб'єктів, замовників та виконавців екологічного аудиту, встановлені Законом України «Про екологічний аудит». Принципи та особливості екологічного аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

Призначення екологічного аудиту. Причини проведення екологічного аудиту.

Тема 2. Форми, рівні та типи екологічного аудиту [1, 2]

Ініціативний та обов'язковий екологічний аудит. Типи екологічного аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

Типи екологічного аудиту в залежності від поставлених завдань. Приватизаційний ЕА. Інвестиційний ЕА. Енергетичний ЕА. Комплексний ЕА. ЕА і захист інтересів товаровиробника. ЕА в системі ціноутворення. Екоаудит продукції. Екоаудит місцевості.

Практичне заняття ПР1.

Тема 3. Правові підстави для здійснення екологічного аудиту [3 – 7, 9]

Перелік правових та організаційних засад здійснення екологічного аудиту. Міжнародні стандарти, настанови щодо проведення аудитів систем управління, систем управління якістю і (або) екологічного управління, систем екологічного управління. Сертифікація екоаудиторів. Еколого-аудиторські послуги.

Практичне заняття ПР2.

Тема 4. Основні відмінності екологічного аудиту від інших видів діяльності у напрямку управління охороною навколишнього середовища [3 – 7, 9 – 11]

Особливості екологічного аудиту відповідно до законодавчих та екологічних вимог. Підходи до визначення змісту і сутності екологічного аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

Відмінності екологічного аудиту від екологічної експертизи та державного екологічного контролю. Поєднання та розбіжності процедур екологічного аудиту та оцінки впливу на навколишнє середовище.

Практичне заняття ПР3.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ

Тема 5. Управління програмою аудиту [1, 8]

Цілі та обсяг програми аудиту. Відповідальність за програму аудиту, ресурси та методики програми аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

Реалізація програм та аналіз виконання екологічного аудиту. Виконання програми аудиту. Протоколи за програмою аудиту. Моніторинг та аналізування програми аудиту.

Тема 6. Структура типового процесу екологічного аудиту [1, 8]

Обсяг екологічного аудиту. Успішність проведення екологічного аудиту. обов'язкові та додаткові складові звіту за результатами екологічного аудиту.

Питання для самостійного опрацювання:

Порядок проведення аудиту. Підготовча робота на підприємстві в рамках екоаудиту. Робота із збирання інформації для екологічного аудиту. Підведення підсумків роботи та складання звіту про екологічний аудит.

Практичне заняття ПР4

Тема 7. Державні цільові екологічні програми в Україні та їх реалізація [10 – 14]

Екологічні цільові програми. Недоліки та удосконалення механізму управління екологічними програмами. Шляхи підвищення ефективності функціонування системи державних цільових екологічних програм.

Практичне заняття ПР5

Тема 8. Оцінка ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм [10 – 14]

Загальні положення оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм. Методологічні підходи до аналізу та оцінки ефективності реалізації природоохоронних програм.

Питання для самостійного опрацювання:

Екологічні показники та оцінка ефективності виконання програми за екологічними показниками. Економічні показники та оцінка ефективності виконання програми за економічними показниками.

Практичне заняття ПР6

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин														
	Очна форма								Заочна форма						
	Σ	у тому числі						Σ	у тому числі						
		л.	пр.	лб.	інд.	с.р.	с.п		л.	пр.	лб.	інд.	с.р.	с.п	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ															
Тема 1. Загальні положення про екологічний аудит	20	2	-	-	-	17,5	0,5	20	1	-	-	-	18,75	0,25	
Тема 2. Форми, рівні та типи екологічного аудиту	26	2	4	-	-	17,5	2,5	26	1	2	-	-	21,75	1,25	
Тема 3. Правові підстави для здійснення екологічного аудиту	6	2	2	-	-	0,5	1,5	6	-	-	-	-	6	-	
Тема 4. Основні відмінності екологічного аудиту від інших видів діяльності у напрямку управління охороною навколишнього середовища	23	2	2	-	-	17,5	1,5	23	-	-	-	-	23	-	
Разом за змістовим модулем 1	75	8	8	-	-	53	6	75	2	2	-	-	69,5	1,5	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ															
Тема 5. Управління програмою аудиту	20	2	-	-	-	17,5	0,5	20	1	-	-	-	18,75	0,25	
Тема 6. Структура типового процесу екологічного аудиту	23	2	2	-	-	17,5	1,5	23	1	-	-	-	21,75	0,25	
Тема 7. Державні цільові екологічні програми в Україні та їх реалізація	6	2	2	-	-	0,5	1,5	6	-	-	-	-	6	-	
Тема 8. Оцінка ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм	26	2	4	-	-	17,5	2,5	26	-	2	-	-	23	1,0	
Разом за змістовим модулем 2	75	8	8	-	-	53	6	75	2	2	-	-	69,5	1,5	
Усього годин	150	16	16	-	-	106	12	150	4	4	-	-	139	3	

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин за формою навчання	
		очна	заочна
1	Практична робота 1. Складання інформаційного запиту для формування завдання на проведення екологічного аудиту	4	2
2	Практична робота 2. Методика здійснення комплексного екологічного аудиту	2	-
3	Практична робота 3. Підготовка переліку питань для екологічної експрес-оцінки ризиків	2	-
4	Практична робота 4. Оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм	2	-
5	Практична робота 5. Оцінка ефективності виконання регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм за допомогою експертних методів	2	-
6	Практична робота 6. Рейтингова оцінка ефективності програми	4	2
Разом		16	4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин за формою навчання	
		очна	заочна
1	Проробка лекційного матеріалу (0,25 год./1год. лекцій)	4	1
2	Підготовка до практичних занять (0,5 год./1год. практичних занять)	8	2
3	Самостійне вивчення питань програми, які не викладаються на лекційних заняттях (3 – 4 год./1 год. в лекційному викладанні)	106	129
4	Виконання контрольної роботи	-	10
Разом		118	142

9. Методи навчання

Лекційні та практичні заняття з використанням навчальних технологій: проблемні лекції, розв'язування задач, аналітичних завдань, практичних завдань, робота в Інтернет, складання таблиць та графіків, робота в малих групах, кейси, презентації; самостійна робота з навчальною літературою; виконання домашньої контрольної роботи (для заочної форми навчання); консультації.

10. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь та практичних навичок здобувачів вищої освіти включає поточне усне опитування, оцінка виконання завдань на практичних заняттях, оцінка виконання завдань поточного модульного контролю, семестровий залік.

Поточний контроль здійснюється у формі опитування, виконання завдань на практичних заняттях.

Контроль самостійної роботи проводиться: з лекційного матеріалу - шляхом письмового опитування на лекційних заняттях; з практичних занять - за допомогою перевірки виконаних аналітичних завдань та вирішених практичних задач.

Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного даною робочою програмою, і у терміни, встановлені навчальним планом.

Здобувач вважається допущеним до складання заліку з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання всіх практичних занять, передбачених робочою програмою дисципліни.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня

Модуль 1 (Поточне тестування та самостійна робота)								Підсумковий тест (залік)
Змістовий модуль 1 (50 бал)				Змістовий модуль 2 (50 бал)				
Лекційні заняття (теоретичний матеріал) – 60 балів								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
7	7	8	8	8	8	7	7	
Практичні заняття (40 балів)								
	ПР1	ПР2	ПР3		ПР4	ПР5	ПР6	
	6	6	7		7	7	7	

Проведення контролю знань здобувачів вищої освіти передбачає оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу з урахуванням питань для самостійного опрацювання шляхом письмового опитування на лекційних заняттях та виконання практичних завдань на практичних заняттях, а також за неформальну освіту.

Критерії оцінювання теоретичного матеріалу

Оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу відбувається за двома питаннями, які сформульовані відповідно до конкретної теми робочої програми навчальної дисципліни з урахуванням питань для самостійного опрацювання і вимагають повної та розгорнутої відповіді.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачу вищої освіти за результатами письмового опитування:

8-7 балів: здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст наданих йому теоретичних запитань, використовуючи при цьому базову та допоміжну літературу, слушно застосовує категорійний апарат, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

6-5 бали: здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу за наданими йому запитаннями, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

4-3 бали: здобувач достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремий зміст наданих йому теоретичних запитань.

2-1 бал: здобувач не в змозі викласти зміст наданих йому теоретичних запитань, при викладенні навчального матеріалу допускає істотні помилки.

0 балів: здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту жодного з наданих йому теоретичних питань.

Критерії оцінювання практичних занять

Оцінювання рівня виконання практичних завдань здійснюється шляхом перевірки виконання завдань, наведених в методичних вказівках до практичних занять з навчальної дисципліни. Практичні заняття містять аналітичні завдання (ПР1 – ПР3) та практичні задачі (ПР4 – ПР6).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачу вищої освіти за виконання практичних завдань:

7-6 бали: здобувач у повному обсязі виконав аналітичні завдання чи практичні задачі, виконане завдання правильне та послідовно логічне, має вірний кінцевий результат, надано повні та аргументовані висновки до виконаного аналітичного завдання чи практичної задачі.

5-4 бали: здобувач частково або не вірно виконав аналітичні завдання чи практичні задачі, застосовано нераціональний алгоритм виконання чи розв'язання, отримання хибного кінцевого результату, надано не повні або не аргументовані висновки до виконаного аналітичного завдання чи практичної задачі.

3-1 бали: здобувач фрагментарно або не вірно виконав аналітичні завдання чи практичні задачі, застосовано невірний алгоритм виконання чи розв'язання, отримано невірний кінцевий результат, висновки до виконаного аналітичного

завдання чи практичної задачі не наведено, при цьому здобувач приймав участь в обговоренні результатів виконання інших здобувачів, викладав власну думку та ставив конкретні запитання щодо послідовності виконання робіт.

0 бали: здобувач не виконав аналітичні завдання чи практичні задачі.

Критерії оцінювання за неформальну освіту

Здобувачі можуть отримати бали за результати навчання, які здобуті у неформальній освіті за тематикою навчальної дисципліни в цілому, або відповідно до окремих теоретичних тем чи практичних занять дисципліни. Отримати бали, що присвоюються здобувачу вищої освіти за неформальну освіту, здобуту шляхом:

5 балів: проходження курсів, тренінгів, вебінарів за тематикою навчальної дисципліни в цілому, або відповідно до окремих теоретичних тем чи практичних занять дисципліни з отриманням сертифікатів,

4 бали: співучасть у публікації наукових статей за тематикою навчальної дисципліни в цілому, або відповідно до окремих теоретичних тем чи практичних занять дисципліни у наукових виданнях з отриманням електронної/друкованої версії видання,

3 бали: публікація тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій за тематикою навчальної дисципліни в цілому, або відповідно до окремих теоретичних тем чи практичних занять дисципліни з отриманням електронної/друкованої версії видання,

2 бали: участь у науково-практичних конференціях, які відповідають тематиці навчальної дисципліни з отриманням сертифікатів учасників.

Ці бали можуть бути зараховані як результат поточного оцінювання теоретичного матеріалу (кількість перезарахованих теоретичних тем визначається відповідно до тематики наукової публікації).

Підсумкова атестація не є обов'язковою для здобувачів вищої освіти, які упродовж навчального семестру за результатами поточного тестування та самостійної роботи набрали суму балів від 60 до 100. Підсумкову атестацію складають здобувачі вищої освіти, які за результатами поточного контролю набрали від 35 до 59 балів або мають бажання підвищити свій рейтинг навчання. Кількість балів, набрана при складанні підсумкової атестації, не може бути меншою ніж кількість балів, отриманих під час поточної атестації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перезарахування та визнання результатів навчання з освітньої компоненти

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Екологічне інспектування» можливе в наступних випадках:

- участь здобувача у програмі академічної мобільності (навчання в інших ЗВО України або за кордоном) відповідно до Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Дніпровського державного технічного університету;

- участь у програмах здобуття неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про неформальну та/або інформальну освіту і порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній та/або інформальній освіті. ДДТУ може визнати результати навчання, здобуті у неформальній освіті та/або інформальній освіті. Скористатися такою можливістю здобувачі вищої освіти можуть в тому випадку, якщо вони мають:

- сертифікат щодо проходження дистанційних чи онлайн курсів, тренінгів, вебінарів за тематикою дисципліни «Екологічний аудит»;

- сертифікат, який підтверджує його участь у науково-практичних конференціях за тематикою дисципліни «Екологічний аудит»;

- публікацію статті у науковому журналі або тез доповідей науково-практичних конференцій за тематикою дисципліни «Екологічний аудит».

Перезарахування та визнання результатів навчання може стосуватися окремих тем навчальної дисципліни або частини теми, конкретних видів навчального процесу (практичні заняття).

Посилання на освітні ресурси:

Освітня онлайн-платформа «COURSERA». URL: <https://www.coursera.org/search?query> (навчальні курси «Глобальний екологічний менеджмент», «Політика і управління водними ресурсами», «Робота на благо сталого майбутнього: концепції та підходи», «Екологічний менеджмент та етика», «Стійкість бізнесу в циркулярній економіці», «Аудит I: Концептуальні основи аудиту», «Управління ризиками проєкту та змінами» тощо).

Неприбуткова громадська спілка «Біоенергетична асоціація України» URL: <https://uabio.org/> (навчальний курс “Тренінг із питань скорочення викидів парникових газів”, лекції з біоенергетики для нових навчальних програм від експертів проєкту ЄБРР/GEF «Програма управління знаннями для розвитку сталої біоенергетики», вебінару “Скорочення викидів CO₂ в Україні: європейські прагнення та реальний контекст” тощо).

Спільна програма ГО «Арніка» (Прага, Чехія) та мережа місцевих неурядових організацій з різних регіонів України «Чисте повітря для України» URL: <https://cleanair.org.ua/publication/> (цикл онлайн-воркшопів з моніторингу якості повітря, ґрунтів і води, тощо).

13. Методичне забезпечення

1. Непошивайленко Наталія. Конспект лекцій з дисципліни «Екологічний аудит» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 101 Екологія за освітньо-професійною програмою «Екологія» – Кам’янське: ДДТУ, 2024. – 64с..

2. Непошивайленко Н.О. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Екологічний аудит» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» для усіх форм навчання. – Кам’янське: ДДТУ, 2023 – 46 с.

3. Непошивайленко Н.О. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Екологічний аудит» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» для заочної форми навчання. – Кам’янське: ДДТУ, 2023 – 16 с.

14. Рекомендована література

14.1 Базова

1. Про екологічний аудит : Закон України від 24.06.2004 р. № 1862-IV : станом на 16 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text> (дата звернення: 22.10.2023)
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 22.10.2023)
3. ДСТУ ISO 19011:2019 (ISO 19011:2018, IDT) Настанови щодо проведення

аудитів систем управління

4. ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT) Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування
5. ДСТУ ISO 19011:2002 (ISO 19011:2002, IDT) Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління
6. ДСТУ ISO 14001:1997 і ДСТУ ISO14004:1997 Система управління навколишнім середовищем
7. ISO 14015:2005 Екологічне оцінювання виробничих об'єктів та організацій
8. Методичні рекомендації щодо підготовки, здійснення та оформлення звіту про екологічний аудит. Керівник розробки Волоско-Демків О.І. Центр екологічного консалтингу та аудиту Мінприроди України. Київ, 2016. – 63с.
9. Наближення екологічного законодавства до права ЄС. Європейська інтеграція у сфері екологічної оцінки: ОВД та СЕО. Підтримка України в апроксимації напрацьованого законодавства ЄС у сфері навколишнього середовища. Київ, 2017. – 15с. URL: <http://apena.com.ua> (дата звернення: 22.10.2023)
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2019. № 16. С. 70.
11. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Пріоритети екологічної політики Верховної Ради України на наступні п'ять років»: Постанова Верховної Ради України від 14.01.2020 № 457-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-IX#Text> (дата звернення: 22.10.2023)
12. Методика оцінки ефективності реалізації регіональних природоохоронних та державних (загальнодержавних) цільових екологічних програм. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.10.2012 № 491
13. Закон України «Про державні цільові програми». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 25, ст.352
14. Порядок розроблення та виконання державних цільових програм, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2007 року № 106.

14.2 Допоміжна

15. Тимошук М.О. Екологічний аудит. Конспект лекцій – Одеса, ОДЕКУ, 2016– 85с.
16. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Екологічний аудит» для студентів що навчаються за спеціальністю 101 «Екологія», освітньо-професійна програма «Екологічний контроль і аудит»/ Тимошук М.О. – Одеса, ОДЕКУ, 2020. – 29с.
17. Дяченко-Богун М. Екологічний менеджмент і аудит: історія розвитку та генезис. Естетика і етика педагогічної дії. 2023. Вип. 27 С. 55 – 64.
18. Даценко О.Ф. Екологічний аудит в Україні: проблеми та перспективи застосування. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу : зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, 17 квітня

2022. – Хмельницький : ХНУ, 2022. С.44 – 49.

19. Вагилевич А. А.. Реалізація державних екологічних програм. Держава та регіони. № 2 (66), 2019. – С. 44-49.
20. Скакальський О.М. Державні цільові екологічні програми: сутність та шляхи формування на регіональному рівні. Аспекти публічного управління, № 7-8 (21-22) липень-серпень, 2015. - С. 85-93.
21. Якушенко Л.М., Яценко Л.Д. Щодо напрямків підвищення ефективності виконання загальнодержавних програм у природоохоронній сфері. Інформаційно-аналітична довідка. 12.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/schodo-napryamkiv-pidvischennya-efektivnosti-vikonannya>
22. Natalia Oleksandrivna Neposhyvailenko. Example of usage of geo-ecological methods in the inspection of recreational land on example of the city of Kamianske. Scientific and educational dimensions of natural sciences: Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2023. С. 191-217. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-289-0-9> (1,18 д.а.)

14.3 Інформаційні ресурси

1. Інформаційний портал ДДТУ. www.dstu.dp.ua